

Марчук М.С.

marynamarchuk15@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7537-4563>

асистент, кафедра теорії та практики перекладу

з романських мов імені Миколи Зерова,

Інститут філології, Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ОНОМАСТИЧНИХ КУЛЬТУРЕМ У КОРОТКІЙ ПРОЗІ Х.Л. БОРХЕСА

З давніх-давен переклад виконував і продовжує виконувати функцію посередника у міжкультурній комунікації. Саме завдяки перекладу стають можливими та розвиваються контакти між культурами та народами різних цивілізацій та епох. Проте, часто-густо, зокрема, за часів домінування суто лінгвістичних напрямів у теорії перекладу діяльність перекладача розглядалася як елементарна трансформація мовних структур мови оригіналу (далі — МО) відповідно до норм мови перекладу (далі — МП). Питання про те, що переклад не дорівнює співвідношенню мовних структур тексту оригіналу (далі — ТО) і тексту перекладу (далі — ТП), вперше порушив Ж. Мунен у своїй праці „Теоретичні проблеми перекладу” (Mounin, 1963). З часів виходу у світ цієї праці (1963) і до сьогодні вважається, що перекладач має справу не лише з мовними структурами, але й з культурою, яка лежить в основі мови. Нове осмислення перекладу у виконанні Ж. Мунена призвело до так званого „культурного повороту”. Як зазначає Г. Кузенко, „цей термін означає зміщення акцентів у вивченні перекладу на його культурні аспекти і відповідає назві нового культурологічного напрямку, який стає визначальним для перекладознавства в новому столітті” (Кузенко, 2017). С. Басснет та А. Лефевр, засновники культурологічного напрямку у перекладознавстві, наполягають, що саме культура є оперативною одиницею перекладу (Bassnett & Lefevere, 1998). Тож вивчення закономірностей відтворення у перекладі культурем, у нашому випадку ономастичних, продиктовано **актуальністю** перекладознавчих розвідок з акцентом на культурних вимірах.

Мета роботи — проаналізувати загальні закономірності відтворення ономастичних культурем у короткій прозі Х.Л. Борхеса. Об'єктом дослідження виступають ономастичні культурами іспаномовного ареалу у бінарному співставленні з українською культурою.

Предметом дослідження стали прийоми відтворення ономастичних культурем у перекладах В. Шовкуна.

Матеріалом дослідження слугували ономастичні культурами загальною кількістю близько 250 одиниць.

У перекладознавстві існує чимало термінів, що позначають відмінні для двох або більше національно-культурних систем елементи культури: культурні слова, культурні терміни, реалії, культури тощо. У 1969 виходить у світ одна з перших засадничих праць радянських перекладознавців С. Влахова та С. Флоріна, у якій дослідники використовують термін „реалія” для позначення елементів, що мають історичний та культурний колорит (Влахов & Флорин, 1980). Р. Зорівчак, видатна українська дослідниця у галузі перекладознавства, посилається на С. Влахова та С. Флоріна і також вживає термін „реалія” (Зорівчак, 1989).

У 1983 році, німецький дослідник Г. Фермеєр (Vermeer, 1983), а за ним кількома роками пізніше К. Норд (Nord, 1997), апелюють до терміна „культурема”. П. Ньюмарк (Newmark, 1992), визначна фігура в англомовному перекладознавстві, спирається тлумачення культури та її сфер Ю. Найді (Nida, 1964), і у своїй праці „Manual de traducción” бере на озброєння термін „культурні слова” (cultural words) . В англомовному дискурсі також можна зустріти термін „культурні терміни”. У цій розвідці ми користуємося терміном „культурема” як таким, що найкраще та найширше відображає цей перекладацький феномен: вербальний або паравербальний елемент, за яким стоїть фонова культурна інформація культури А, яку можуть не зрозуміти, не зрозуміти частково або зрозуміти неправильно носії культури Б.

На наш погляд, заточений під національно-історичні та етнічні рамки термін „реалія” має суто лінгвальне, більш конкретне значення, аніж культурема, яка включає у себе не тільки семи колориту і локальності, але й соціальну, лінгвальну та екстралінгвальну культури.

Проблеми, які виникають під час перекладу ономастичних культурем (реалій) розглядають у своїх працях В. Виноградов, С. Влахов і С. Флорін, Р. Зорівчак та ін.

В. Виноградов, приміром, стверджує, що власне ім'я — завжди реалія (Виноградов, 2001). У мовленні воно називає і справді існуючі або ж вигадані об'єкти думки, особи або місця, унікальні у своєму роді і неповторні. У кожному такому імені міститься інформація про локальну і національну приналежність названого ним об'єкта . Крім того, дослідник наголошує, що у літературному перекладі власні імена не тільки називають істот та об'єктів, але й вказують на національну приналежність. Таким чином власні імена сприяють збереженню національного колориту. С. Влахов та С. Флорін відносять власні імена до безеквівалентної лексики, яка наділена національним колоритом, що ріднить їх з реаліями. На думку Р. Зорівчак, топоніми та антропоніми можна віднести до реалій, адже „такі слова сприяють створенню національного колориту, часто в них — відгомін історії”.

Вибір прийомів для перекладу ономастикону, як зауважує О. Чередниченко, „залежить від характеру контактів мови-джерела з мовою перекладу, а також традицій перекладання” (Чередниченко, 2007).

Транскрибувати власне ім'я чи перекладати залежить, на думку перекладознавців, від самого імені, від пов'язаної з ним і його референтом традиції та від контексту. Згадані нами С. Влахов і С. Флорін пропонують класифікувати власні імена за семантичним принципом і вже відповідно до категорії визначати доцільний прийом відтворення конкретної ономастичної одиниці (Влахов & Флорин, 1980):

1) імена-знаки, які тільки **називають об'єкти**: завжди транскрибуються, виняток — омонімія з іншим словом у МП;

2) імена, які **мають певний семантичний зміст**: здебільшого перекладаються, однак, серед них виділяють, які за традицією, або тільки транскрибуються (наприклад, назви періодичних видань), або тільки перекладаються.

3) імена, які в **залежності від контексту, міняють свою приналежність до однієї з наведених груп**: в цілому, всі транскрибуються, однак винятки становлять випадки, коли слід відтворити внутрішню форму слова і власне ім'я певною мірою має набути рис загального.

Втім, як запевняє В. Виноградов, у повсякденному спілкуванні, де власні назви виконують свою звичну комунікативну функцію, внутрішня форма, як правило, не сприймається. Внутрішня форма будь-якого імені відображає словотворчий процес під час первинної номінації і може бути або очевидною або стертою, неясною. Нею нехтують, навіть якщо внутрішня форма зрозуміла, і їй не приписують інші функції, приміром, оцінкову, хоча потенційна оцінковість все-таки зберігається. Відтворення внутрішньої форми звичайних власних імен може призвести до інформаційного викривлення і плутаниці, в першу чергу, у топоніміці (Виноградов, 2001). Топоніми В. Виноградов поділяє на звичайні та меморативні. Останні містять у собі додаткову смислову інформацію, яка може бути надзвичайно важливою для перекладача.

Коли як конотація (яку містить внутрішня форма), так і національна приналежність є значущими для тексту, П. Ньюмарк рекомендує для початку перекласти власне ім'я на МП, а потім наблизити його звучання до МО (Newmark, 1992).

Деякі ономастичні культурами, такі як імена відомих людей, згадування персонажів інших літературних творів, часто вимагають при перекладі окремого коментаря. Як вдало зауважує Ю. Лобода, „розкриття лінгвокультурологічної складової та прагматичного потенціалу топонімічних та історичних реалій МО не завжди досягається завдяки застосуванню транскрипції та транслітерації — у деяких випадках додаткова інформація може бути подана лише у спеціальних заувагах до тексту перекладу” (Лобода, 2011).

Навіть ті власні імена, які не стали загальною назвою, можуть набувати оцінкової сили. Шляхом порівняння та натяку вони характеризують літературних персонажів (Виноградов, 2001). Тут йдеться про так звані промовисті імена — власні імені з більш-менш зрозумілою внутрішньою формою — проблему і досі не вирішену, попри велику кількість літератури на цю тему (Влахов & Флорин, 1980). Промовисті імена у першу чергу натякають на визначальну рису характеру, зовнішності чи вид діяльності. С. Влахов та С. Флорин, приміром, вважають, що їх слід розшифровувати, якщо для цього є підстава у тексті, їхній зміст підкреслюються контекстом, а наміри автора — зрозумілі.

Окрему проблему становлять власні назви, які можуть бути незрозумілими навіть для читача ТО. Навіть за звичайною формою власного імені може ховатися прихований сенс, часто глибокий (Влахов & Флорин, 1980). Саме такі „непрозорі” ономастичні культурами є чи не найбільш характерними для короткої прози Х.Л.Борхеса.

У результаті перекладознавчого аналізу ономастикону збірки новел та оповідань „Вигадані історії” були також виявлені такі розряди власних назв:

I. Антропоніми:

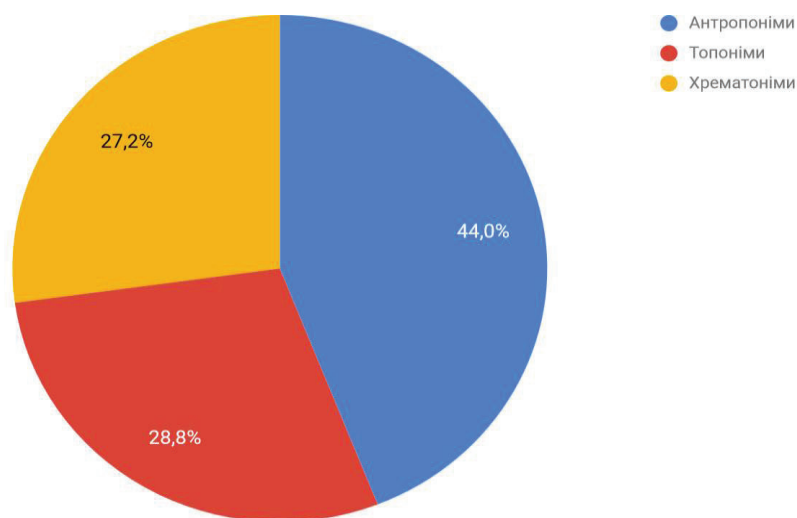
1) імена (як вигадані, так і справжні) видатних діячів культури (зокрема літератури) та історичних персоналій: *Bioy Casares* — *Біой Касарес*, *Ezra Buckley* — *Езра Баклі*;

2) імена персонажів художніх творів (як авторства Х.Л.Борхеса, так і інших): *Tartarin* — *Тартарен*, *Stephen Albert* — *Стівен Елберт*;

II. Топоніми: *aldea de Ashgrove* — село *Еурроу*, *de Corrientes* у *Talcahuano* — *на розі вулиць Кор'єнтес і Талькуано*;

III. Хрематоніми: *Vida de Antonino Heliogábalo* — „*Життя Антоніна Геліогабала*”, *Novelas ejemplares* — „*Напучувальні новели*”.

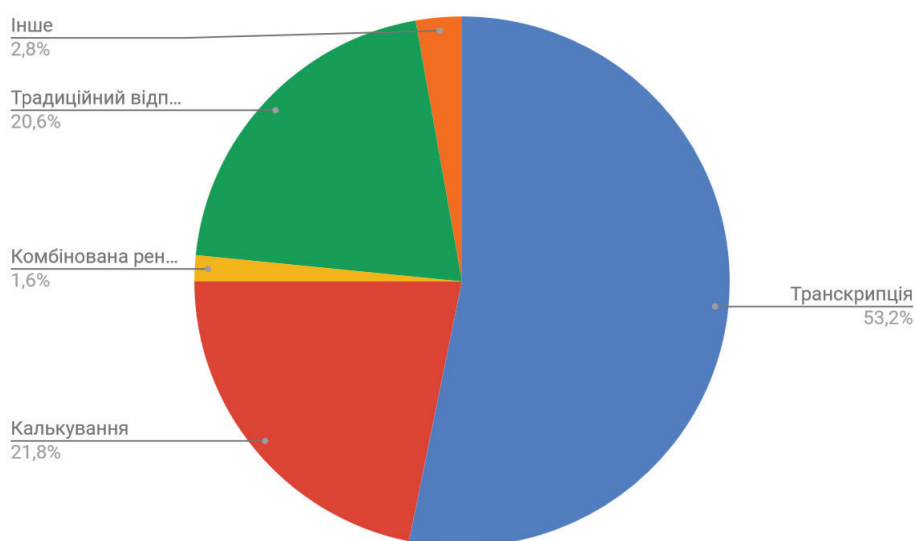
У відсотковому співвідношенні зібрані нами дані виглядають так (табл. 1):

Таблиця 1. Відсоткове співвідношення видів проаналізованих онімів

Порівнюючи онімічний склад оповідань Х.Л.Борхеса та, скажімо, творів М. Пруста (Н. Сопилук, 2009), можна дійти висновку, що співвідношення розрядів ономастичних культурем є індивідуальним для кожного автора. У творах Х.Л.Борхеса, приміром, серед інших онімів хрематоніми та назви книг та інших видань зокрема становлять доволі значний відсоток, що, безперечно, вказує та таку ознаку ідіостилі цього автора як інтертекстуальність.

У результаті зіставлення власних назв ТО з їхніми відповідниками у ТП було виявлено такі прийоми відтворення ономастичних культурем (див. табл. 2):

Таблиця 2. Відсоткове співвідношення проаналізованих прийомів відтворення ономастичних культурем

Транскрипція. Термін „транскрипція” ми трактуємо за визначенням Р. Зорівчак: „це віднайдення якомога точнішого відповідника через запис звучання слів (у тому числі, реалій) мови-джерела графемами мови-сприймача” (Зорівчак, 1989). До ХХ ст. перевага надавалася транслітерації власних імен — передачі по літерах слів, записаних в одній графічній системі, засобами другої графічної системи, що сприяло появі варіантів, які не зовсім відповідають фонетичній формі оригіналу (наприклад, Newton — Невтон).

Слід зауважити, що нині, **як правило, власні назви перекладаються шляхом транскрибування** (Виноградов, 2001; Влахов & Флорин, 1980; Зорівчак, 1989; Newmark, 1992). На думку дослідників, транскрипція є дієвим способом зберегти національну приналежність власної назви, коли вона не має жодних інших конотацій. За словами В. Виноградова, транскрибовані імена поруч з іншими реаліями є тими

елементами перекладу, які зберігають свою національну самобутність у словесній звуковій форм (Виноградов, 2001).

Наше дослідження підтверджує теорію: транскрипція є найпоширенішим прийомом відтворення власних назв — 53,2% усіх проаналізованих нами ономастичних культурем було відтворено шляхом транскрибування.

Хотілося б зазначити, що у перекладах оповідань зі збірки „Вигадані історії” трапляються приклади транскрипції не лише з іспанської мови (*Alfonso Reyes* — *Альфонсо Реєс*), але й з англійської (*George Berkeley* — *Джордж Берклі*), французької (*Baton Rouge* — *Батон-Руж*), латинської (*Orbis Tertius* — *Орбіс Терціус*), китайської (*Hai Feng* — *Хайфін*) тощо. Найчисленнішу групу онімів, відтворених шляхом транскрипції, становлять антропоніми та топоніми. Зауважимо, що серед цих антропонімів присутні імена видатних людей, які безперечно, є культуремами, адже несуть у собі культурну інформацію, яка зрозуміла для читача оригіналу, однак або почасти незрозуміла, або незрозуміла повністю для читача перекладу. Мова йде про імена таких відомих в Латинській Америці та Аргентині зокрема персоналій як Адольфо Біой Касарес, Енріке Аморім, Нестор Ібарра, Есекіель Мартінес Естрада та багато інших. Між іншим, імена цих визначних латиноамериканців разом з іменами інших відомих та маловідомих літераторів, письменників, правителів, філософів винесено у примітки у кінці видання.

Іноді, як це часто трапляється у творах Х.Л.Борхеса, з'ясування культурної інформації може стати викликом не лише для читача перекладу, але й тексту оригіналу. В оповіданні „Сад з розгалуженими стежками” Ю Цун — агент Німецької імперії — передає у Берлін назву міста, яке слід було знищити — Альбер (Франція). Аби донести цю шпигунську інформацію, Ю Цун вбиває видатного в Англії синолога Стівена Елбера. Шеф головного героя розшифровує загадку: англійське прізвище Елберт (*Albert*) по-французьки вимовляється як „Альбер”. Перекладач виніс це пояснення у примітки внизу сторінки, адже самої лише транскрипції могло б забракнути для розуміння сенсу оповідання.

Поєднання транскрипції та приміток, на нашу думку, є вдалою та ефективною комбінацією, оскільки звукове відтворення імені дозволяє зберегти його національний колорит, а пояснення у примітках роз'яснює ту додаткову інформацію, яка за ним ховається.

Калькування. За Р. Зорівчак, калькування — це „особливий вид запозичення, коли структурно-семантичні моделі мови-джерела відтворюються поелементно матеріальними засобами мови-сприймача” (Зорівчак, 1989).

Згідно з даними нашого аналізу, другим за поширеністю прийомом перекладу ономастичних культурем (21,8%) є саме такий перекладацький прийом. У першу чергу мова йде про калькування назв літературних творів, на які повсякчас посилається Х.Л.Борхес у своїй короткій прозі.

Варто відмітити, що у тому випадку, якщо назва твору у тексті оригіналу зазначена іспанською (навіть якщо це переклад з іншої мови), то перекладач відкриває лапки і відтворює назву шляхом калькування: *Imitación de Cristo* — „Наслідування Христа”, *Vida de Antonino Heliogábalo* — „Життя Антоніна Геліотабала”. Якщо ж в оригіналі назва вказана будь-якою іншою мовою, перекладач у більшості випадків ставить у лапки оригінальну назву (без змін), а у примітках вже її калькує. Якщо така назва твору повторюється в оповіданні, то перекладач вживає кальковану версію. Для ілюстрації вищезазначеного наводимо приклад:

Оригінал:

Esa técnica de aplicación infinita nos insta a recorrer la Odisea como si fuera posterior a la Eneida y el libro Le jardin du Centaure a madame Henri Bachelier como si fuera de madame Henri Bachelier.

Переклад:

*Ці прийоми можна застосувати в безлічі випадків — вони спонукають нас читати „Одіссею” так, ніби вона була написана після „Енеїди”, а книжку „Le jardin du Centaure” * пані Анрі Башельє так, мовби її написала пані Анрі Башельє.*

У примітках читаємо: * Сад кентаврів (фр.).

У поодиноких випадках перекладач відходить від цих правил і відтворює шляхом калькування назву з іншої мови: *Hung Lu Meng* — „Сон у червоному теремі”. У примітках перекладач додає: Знаменитий роман китайського письменника Сюециня (справжнє ім'я Чао Джань).

На нашу думку, калькування у поєднанні з примітками є одним з найефективніших прийомів перекладу власних назв.

Традиційний відповідник. У загальному, чи транскрибує перекладач власне ім'я, чи ні, залежить від того, чи воно вже має усталений переклад або, іншими словами, традиційний відповідник. Традиційними є заміни певних фонем, що порушують принцип транскрипції. У першому випадку слово не підлягає змінам, навіть якщо його форма відповідає сучасним вимогам до транскрибування (Влахов & Флорин, 1980). Наприклад, у всіх випадках, коли іспанська літера „g” передається за допомогою української „г” замість „r”: Гонгора замість Гонгора, Арагон замість Арагон, Мігель де Сервантес замість Мігель де Сервантес. У другому — перекладач транскрибує власне ім'я і максимально наближає його фонетичну форму до оригінального звучання настільки це дозволяє МП (Влахов & Флорин, 1980). Слід пам'ятати, що традиційний відповідник (окрім реальних географічних назв) зазвичай мають імена історичних осіб, святих та монархів: ісп. *Cristóbal Colón* — укр. Христофор Колумб, ісп. *Camino de Santiago* — укр. Шлях святого Якова тощо. При відтворенні географічних назв П. Ньюмарк закликає поважати вибір носіїв МО і вказувати правильне ім'я, а не усталений викривлений переклад, коли це можливо (наприклад, Освенцім замість Аушвіца) (Newmark, 1992).

Під час перекладознавчого аналізу було зафіксовано, що використання традиційного відповідника є третім за поширеністю прийомом відтворення ономастичних культурем (20,6%). Зауважимо, що традиційні відповідники зустрічаються найчастіше при відтворенні топонімів: *Armenia* — *Вірменія*, *Brasil* — *Бразилія*. Цікавим є той факт, що при відтворенні складених власних назв в українському відповіднику традиційно з'являється дефіс між словами: *Salto Oriental* — Сальто-Орієнталь, *Rio Grande do Sul* — Ріу-Гранді-ду-Сул. Серед культурем, відтворених через традиційні відповідники, є чимало референтів, які належать до світової культури: *Descartes* — *Декарт*, *Jesucristo* — *Ісус Христос*.

Також під час аналізу було виявлено, що за умови, коли традиційний відповідник існує, перекладач не завжди його використовує: *Lucerna* — *Люцерна* (традиційний відповідник — Люцерн), *Erzerum* — *Ерзерум* (традиційний відповідник — Ерзурум), *Miguel de Cervantes* — *Мігель де Сервантес* (Мігель де Сервантес), *Goethe* — *Гете* (Гете). Такого роду відхилення ми вважаємо за доцільне пояснити авторським стилем перекладів В. Шовкуна, який віддає перевагу транскрипції відповідно до сучасних вимог.

Можливість застосування традиційного відповідника під час відтворення власних назв з одного боку полегшує, а з іншого — ускладнює роботу перекладача. Аби усі власні назви, що трапляються у творі, були відтворені адекватно, перекладач повинен або володіти неабиякою ерудицією, або витратити чимало часу на перевірку наявності у власної назви українського відповідника.

Комбінована реномінація. Цей прийом полягає у комбінуванні транскрипції з уточнювальним словом.

Комбінована реномінація напрочуд рідко (лише у 1,6 % випадків) зустрічається у перекладах оповідань Х.Л.Борхеса. У всіх розглянутих нами випадках цей прийом застосовувався під час перекладу топонімів: *delta del Axa* — *дельта річки Акса, en una librería de Corrientes y Talcahuano* — *книгарня на розі вулиць Кор'єнтес і Талькуано*, *Tsingtao* — *місто Ціндао, el Ancre* — *долина Анкре*.

Комбінована реномінація приходить на допомогу перекладачеві, коли необхідно уточнити, про який об'єкт йде мова, тобто є доречною, коли слід надати імпліцитній інформації, що ховається за культуремою, вербальної форми.

Інші перекладацькі прийоми. До інших прийомів (2,8%) ми віднесли спорадичні випадки використання транспозиції (*la edición de Dresden* — *дрезденське видання*), транслітерації (*Ouro Preto* — *Оро Прето*), а також поєднання декількох прийомів: *La conque* — *журнал „Мушля” („La conque”)*.

Ми вважаємо, що поєднання декількох прийомів перекладу є скоріше ситуативною опцією, яка не підпорядковується якомусь конкретному наміру чи тактиці перекладача.

Висновки. Отже, як ми мали нагоду переконатися, ономастичні культурами є тими елементами, що несуть у собі фонову культурну інформацію, яку можуть не зрозуміти, не зрозуміти частково або зрозуміти неправильно носії іншої культури. Перед перекладачем стоїть завдання: зробити таку інформацію зрозумілою для реципієнта перекладу. Аби досягти цієї мети, перекладу слід ідентифікувати такого роду інформацію і правильно її подати читачеві. Таким чином, перекладач повинен володіти не лише мовними знаннями, але й культурними. Крім того, як засвідчують результати нашого дослідження, культурна ерудиція перекладача не може обмежуватися кордонами країн, з мовами яких він працює. Це мають бути всеосяжні знання з різних галузей: від географії світу до, приміром, національної літератури Китаю. Окрім передачі фонові культурної інформації, перекладачеві не слід забувати і про збереження національного забарвлення таких елементів.

Під час відтворення ономастичних культур, перекладач послуговується такими прийомами як транслітерація, традиційний відповідник, калькування та комбінована реномінація, які доповнюються відповідними примітками. Такі перекладацькі прийоми допомагають передати колорит першотвору та забезпечити адекватність його сприйняття.

Список використаної літератури

- 1. Mounin G.** Les problèmes théoriques de la traduction / Georges Mounin. – Paris: Gallimard, 1963. – 294 с.
- 2. Кузенко Г. М.** Культурологічний аспект перекладу у міжмовній комунікації / Галина Миколаївна Кузенко. // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". – 2017. – №2. – С. 22–26.
- 3. Bassnett S., Lefevere A.** Bassnett S. Where are we in Translation Studies? / S. Bassnett, A. Lefevere // *Constructing Cultures: Essays on Literary*. – Clevedon: Multilingual Matters, 1998. – 143 с.
- 4. Влахов С. И., Флорин С. П.** Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М.: Международные отношения, 1980. – 343 с.
- 5. Зорівчак Р. П.** Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози) / Роксоляна Петрівна Зорівчак. – Львів: Видавництво при Львівському державному університеті, 1989. – 216 с.
- 6. Vermeer H.** Translation theory and linguistics / Hans Vermeer. – Joensuu: University, 1983.
- 7. Nord C.** Translation as a Purposeful Activity. Functionalist Approaches Explained / Christian Nord. – Manchester: St. Jerome Publishing, 1997. – 170 p.
- 8. Newmark P.** Manual de traducción / Peter Newmark. – Madrid: Catedra, 1992. – 364 p.
- 9. Nida E.** Toward a Science of Translation / Eugene Nida. – Leiden: Brill, 1964. – 341 p.
- 10. Виноградов В. С.** Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / Венедикт Степанович Виноградов. – Москва: Издательство института общего среднего образования РАО, 211. – 224 с.
- 11. Лобода Ю. А.** Збереження прагматичного потенціалу топонімічних та історичних реалій

англомовного політичного дискурсу в українських перекладах / Юлія Анатоліївна Лобода. // Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. – 2011. – С. 204–209. **12. Сопилюк Н. М.** Французькі ономастичні реалії в українському перекладі (на матеріалі творів М. Пруста) / Наталя Михайлівна Сопилюк. // Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов'янський дискурс. – 2009. – №484. – С. 148–152.

References

- 1. Mounin, G.** (1963). Les problèmes théoriques de la traduction [Theoretical Problems of Translation]. Paris: Gallimard. [in French].
- 2. Kuzenko H.** (2017) Kulturolohichniy aspekt perekladu u mizhmovniy komunikatsii [Culturological Aspect of Translation in Interlingual Communication]. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka" [International scientific journal "Internauka"]. [in Ukrainian].
- 3. Bassnett S., Lefevere A.** (1998). Where are we in Translation Studies? Clevedon: Multilingual Matters.
- 4. Vlahov S., Florin S.** (1980). Neperevodimoe v perevode [Non-translatable in translation]. Moscow: Mezhdunarodnyye otnosheniya [International Relationships]. [in Russian].
- 5. Zorivchak, R.** (1989). Realiia i pereklad (na materialy anhlomovnykh perekladiv ukrainskoi prozy) [Realia and Translation (in Translations of Ukrainian Prose)]. Lviv: Vydavnytstvo pry Lvivskomu derzhavnomu universyteti [State University of Lviv Publishing House]. [in Ukrainian].
- 6. Vermeer, H.** (1983). Translation theory and linguistics. Joensuu.
- 7. Nord, Ch.** (1997). Translation as a Purposeful Activity. Functionalist Approaches Explained. Manchester: St. Jerome Publishing.
- 8. Newmark, P.** (1992). Manual de traducción [A Textbook of Translation]. Madrid: Catedra. [in Spanish].
- 9. Nida, E.** 1994. Toward a Science of Translation. Leiden: Brill.
- 10. Vinogradov V.** (2001). Vvedenie v perevodovedenie [Introduction into Translation]. Moscow: Izdatelstvo instituta srednego obrazovaniya RAO [Institute of General Secondary Education Publishing House RAO]. [in Russian].
- 11. Loboda Y.** (2011). Zberezhennia prahmatychnoho potentsialu toponimichnykh ta istorychnykh realii anhlomovnoho politychnoho dyskursu v ukrainskykh perekladakh [Rendering of Pragmatic Potential of Toponyms' and Historical Realia of Modern US Political Discourse in Ukrainian Translations]. Lnhvistyka XXI stolittia: novi doslidzhennia i perspektyvy [Linguistics of XXI Century: New Investigations and Perspectives] [in Ukrainian].
- 12. Sopyliuk N.** (2009). Frantsuzki onomastychni realii v ukrainskomu perekladі (na materialy tvoriv M. Prusta) [French Onomastic Realia in Ukrainian Translation (in Writings of M. Proust)]. Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Romano-slovianskyi dyskurs [University of Chernivtsi Scientific Bulletin. Romano-Slavic discours]. [in Ukrainian].

Марчук М.С. Особливості відтворення ономастичних культурем у короткій прозі Х.Л. Борхеса

У статті розглянуто особливості відтворення ономастичних культурем у художній літературі на прикладах перекладів короткої прози Х.Л.Борхеса. Проаналізовано відмінні тлумачення терміна „культурема”. Встановлено, що власні імена належать до ономастичних культурем. Визначено, що найрозповсюдженішими прийомами відтворення ономастичних культурем в оповіданнях та новелах Х.Л.Борхеса (у перекладах В. Шовкуна) є транскрипція, традиційний відповідник (усталений переклад), калькування і комбінована реномінація. У результаті дослідження було з’ясовано, що такі перекладацькі прийоми допомагають зберегти колорит тексту оригіналу і забезпечити адекватність тексту перекладу. У висновках зазначено, що задля досягнення адекватності та еквівалентності перекладач повинен володіти не лише лінгвістичними знаннями, але й культурологічними.

Ключові слова: ономастична культурема, транскрипція, традиційний відповідник, калькування, комбінована реномінація.

Марчук М.С. Особенности передачи ономастических культурем в малой прозе Х.Л. Борхеса

В статье рассматриваются особенности передачи ономастических культурем в художественной литературе на примерах малой прозы Х.Л.Борхеса. Проанализированы разные истолкования термина „культурема”. Установлено, что имена собственные принадлежат к ономастическим культуремам. Определено, что самыми распространенными приемами передачи ономастических культурем в рассказах и новеллах Х.Л.Борхеса (в переводах В. Шовкуна) есть транскрипция, традиционно установившиеся эквиваленты, калькирование и комбинированная реноминация. В результате исследования было установлено, что такие переводческие приемы помогают сберечь колорит текста оригинала и обеспечить адекватность текста перевода. В выводах указано, что с целью достичь адекватности и эквивалентности переводчик должен обладать не только лингвистическими знаниями, но и культурологическими.

Ключевые слова: ономастическая культурема, транскрипция, традиционно установившиеся эквиваленты, калькирование, комбинированная реноминация.

Marchuk M.S. Peculiarities of Rendering Onomastic Culturems in Short Stories by J.L. Borges

The article considers different options of rendering onomastic culturems in short stories by J.L.Borges. Various scientific interpretations of the term *culturem* are being analysed in this articles. It has been established that proper names form part of onomastic culturems. It has been determined that the most frequent ways of rendering onomastic culturems in short stories by J.L.Borges

(in the translations by V. Shovkun) are transcription, traditional (established) equivalent, calque or loan translation and combined renomination. As a result of the investigation it has been stated that in order to obtain adequacy and equivalence not only language knowledge is required from the translator, but also culture knowledge.

Key words: onomastic culture, transcription, traditional equivalent, calque, combined renomination.

Стаття надійшла до редакції – 4.04.2019 р.

Стаття прийнята до друку – 08.04.2019 р.

Рецензент – к.філ.н, доцент кафедри теорії та практики перекладу з романських мов імені Миколи Зерова, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Г.Г. Верба